

akkor nincs jelentős kockázata a terheseknél történő oltásnak. Persze nem próbálták ki terheseknél az oltóanyagot, mivel a világon egyetlen oltóanyagot sem próbálnak ki terheseken.

H: Állatkísérletek azonban történtek.

TL: Igen, és az oltóanyagok teratogén hatását kizárták. Tehát elméletileg nem lehet baja a terhesnek sem az oltástól. És mennyivel nagyobb a kockázata a terhesnek egy halálos kimenetelű fertőzésre! Az új-zélandi és ausztrál adatok alapján, ahol már lezajlott a járvány nagy része, azt találták, hogy a terheseknél tízszeres a gyakoriság a halálos kimenetelre. Ezt nem lehet összevetni az oltás esetleges mellékhatásaival.

H: Hol tartunk most a világon a halálos esetek számát illetően?

TL: A 43. héten 6500 fölött volt a halálos esetek száma. Az intenzív osztályra került összes nőbeteg közt 17% terhes volt!

H: Ami ellen van oltás, abba nem illik belehalni – tartja a mondás...

TL: Így van. Ez egy nagyon helyes mondás. Nyilvánvaló, hogy minden orvosi beavatkozásnak van mellékhatása, mert ha nincs, annak nincs hatása sem. A leggyakoribb oltási reakciók is csak 10-20%-ban fordulnak elő. De 80%-ban semmilyen mellékhatás nincs! Most természetesen követni kell az oltásokat egy ilyen tömegoltás során, hogy valójában a mellékhatások milyen gyakorisággal fordulnak elő. Egyébként csak azokat az oltóanyagokat engedélyezték, amelyeknél az oltási reakciók 48 órán belül lezajlanak és semmilyen egészségkárosodást nem okoznak.

H: A WHO szerint a magyar oltóanyag igazán megfelelő minőségű oltóanyag.

TL: A magyar oltóanyagoknak sok szerencséje van. A világon elsők között állítottak elő oltóanyagot influenza ellen Magyarországon. 1961 óta oltunk influenza ellen. Ugyanezzel a technológiával készültek, mint a mostani oltóanyag. Tehát óriási tapasztalat van ezzel a technológiával. Mivel a magyar oltóanyag gyártási technológiája nagyon hosszú időre nyúlik vissza, megvolt a lehetőség, hogy a tojásszennyeződést minél jobban ki tudják vonni belőle. Másrészt mivel teljes vírust tartalmaz, nincs szükség különösebb adjuváns, tehát a reaktogenitását fokozó anyag hozzáadására. Csak az alumínium-foszfát van benne, ami a DI-PER-TÉ-től kezdve mindegyik oltóanyagban benne van. Ez a hatóanyag a vírus felszívódását lassítja meg, hogy tartósabb ingert gyakoroljon az immunrendszerre, és így ki tudja váltani a védelemet. Fölmerül a tartósítószer kérdése: a tiomerzál is benne van minden oltóanyagban. Ez azt a célt szolgálja, hogy a gyártás során és főleg az ampullázás során ne kerülhessen bele valami szennyeződés, baktérium, ami aztán súlyos mellékhatásokat okozhatna.

H: Mi legyen a tojásallergiásokkal?

TL: Tojásallergiásokat ne oltunk! Ez az egyetlen ellenjavallat. Más oltóanyagokkal kapcsolatban is felmerült, hogy tojásallergiásoknál ne adjuk. Például az MMR oltásokkal kapcsolatban bizonyíték van arra, hogy az igazolt tojásallergiásoknál egymillió oltásra esik egy anafilaxiás reakció. De elég zűr van ezen oltás körül... Tojásallergiásoknak ne adjuk!

Tabu-e még a halál?

A Magyar Hospice-Palliatív Egyesület a Hospice Világnap alkalmából 2009 októberében pályázatot írt ki a Kharón folyóiratban a halállal, a gyász kérdéseivel foglalkozó színvonalas tanulmány elkészítésére. A Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézete 2009. december 4-én Szent Borbála, a jó halál védőszentje névnapján rendezte meg sajtótájékoztatóval egybekötött díjátadóját. Azon túl, hogy bemutatkozhassanak a nyertesek, a fő célja az volt, hogy felhívja a figyelmet a társadalmunkban tapasztalható halállal kapcsolatos tabukra, és arra, hogy a szakmai szervezeteket szorosabb együttműködésre ösztönözze, mivel ezeket a tabukat oldani kell a köztudatban, informálni a közvéleményt a segítő lehetőségekről.

Prof. Dr. Túry Ferenc, a Magatartástudományi Intézet igazgatója nyitotta meg a rendezvényt. Bevezetőjében elmondta, hogy a halállal kapcsolatos kérdések területe elhanyagolt téma, pedig mind az orvostudományhoz, mind pedig kultúránkhoz szorosan kötődik. Az Intézet falain belül a tanatólogiával foglalkozó szakemberek természetesen foglalkoznak e területtel; 2004-ben hozták létre a halál, haldoklás, gyász pszichológiai kérdéseivel foglalkozó munkacsoportot, és hogy mennyire nem hóbortként űzött téma ez a részükről, mutatja az is, hogy a legnépszerűbb szabadon választható kurzusok közé tartozik az egyetemen, tehát a hallgatók között óriási igény mutatkozik a téma iránt. Az ott tanultakat orvosként munkájuk során tudják majd hasznosítani, hiszen a szemléletük formálásában jelentős szerepet játszanak a tanfolyam során tanultak.

Beszámoló

Dr. Hegedűs Katalin szociológus moderálta a tájékoztatót. Elmondta, hogy napjainkra kivesztek a halállal kapcsolatos rítusok, közös feladat, hogy visszatérjenek ezek, illetve újak jöjjenek létre. Ebben segítenek bizonyos szervezetek, szakemberek, hiszen az életünkhöz hozzátartozik a halál, nem lehet nem tudomásul venni. Dr. Hegedűs Katalin elsőként a Kharón folyóirat munkatársait mutatta be, amely folyóirat 1997 óta járja körül a halállal, haldoklással, a temetési kultúrával, gyászal kapcsolatos kérdéskört. A folyóirat szerkesztői különféle területek szakemberei, ezzel lehetővé teszik, hogy a problémakör komplex jelenségként legyen értelmezhető. Teret adnak az orvostudomány, néprajz, történelem, művészettörténet kutatásainak. A lap 2008 óta csak internetes formában létezik: www.kharon.hu.

Másodikként a Napfogyatkozás Egyesület munkájáról szólt. Ez az első olyan hazai szervezet, amelynek fő célja a gyászolók segítése és a gyász kérdéseinek vizsgálata. 2001-ben alapította a két évvel ezelőtt elhunyt *Polcz Alaine* 17 szakemberrel. Az egyesület továbbképzéseket szervez orvosok és pszichológusok részére a gyászolók segítségével kapcsolatban. A szervezet honlapján, a www.gyaszolok.hu honlapon egyrészt a gyászolók, másrészt a gyászolók segítőinek szóló információkat találhatunk a gyászal kapcsolatos kiadványokról és rendezvényekről.

Harmadrészt bemutatta a Magyar Hospice-Palliatív Egyesületet, amely 1995 óta koordinálja a hospice szervezetek munkáját. Olyan szervezeteket fog össze,

amelyek a legsúlyosabb állapotú betegek gondozásával, testi-lelki szenvedésük csillapításával foglalkoznak. Jelenleg 83 intézményi, illetve otthoni betegellátó működik hazánkban. www.hospice.hu

Az Egyesület célja az ellátás szakmaiságának biztosítása a betegek életminőségének javítása érdekében, illetve végső soron az, hogy a betegeket úgy tudják átsegíteni a halálba, hogy az az emberi méltóságnak megfelelően történjék meg.

Ezek után *Dr. Pilling János* pszichiáter rávilágított arra, hogy bár egyre több műsor foglalkozik a halállal kapcsolatos kérdésekkel, az egyének szintjén ezek a kérdések továbbra is tabunak számítanak. Az emberek zavarba jönnek a halállal kapcsolatban, sok esetben nem tudnak mit mondani egy gyászolóknak, nem tudják, hogyan viselkedjenek, ha valaki közli, hogy meghalt valakije. Nem akarunk gyermekeinkkel beszélni a témáról, illetve nem tudjuk, mit helyes mondani stb. Ma a társadalom azt várja, hogy a temetést követően a gyászoló rázza meg magát, hiszen az élet megy tovább, legyen erős az, akit gyász sújt. Pedig a pszichológia és egyébként minden egyszerű parasztember is tudja, hogy a nehezebb része a gyásznak akkor jön, amikor már megvolt a temetés, nem véletlen a gyászév fogalma: a szeretett lény nélkül kell megélni a mindennapokat és a különböző ünnepeket, nagy lelki terhet jelent a gyászoló számára. A veszteség minden mélységét meg kell tapasztalnia a gyászolóknak, hogy a kiutat meglelhesse. Meg kell élnünk a gyászt, azt nem lehet sürgetni, és ha megéljük a gyászt, ha hagyjuk megélni a gyászt, akkor lehet csak továbblépni és folytatni az életet. Enélkül a gyász betegséggé válhat. Például felmérések azt igazolták, hogy a gyász idején háromszor gyakrabban fordulnak orvoshoz a gyászolók, illetve ötször több receptet kell számukra felírni, mint egyébként. Ezen túl igaz az a mondás is, hogy fájdalomban meghasadt a szíve. Négyezer gyakoribb az infarktus a gyász alatt és tizenhét-szer gyakoribb az öngyilkosság. De gyakrabban fordul elő a gyászban a baleset, a tüdőrák kialakulása, illetve alkoholprobléma. Tehát a gyászolók veszélyeztetettek.

Ugyanakkor a gyásznak van egy másik arca is: új lehetőséget hoz a gyászolóknak. A felmérések alapján 70-80%-uk pozitív élményt él meg a gyász kapcsán, mivel a haláleset után megváltozik teljes mértékben az értékrendjük. Pl. egy asszony arról számolt be, hogy férjével egész életükben azért dolgoztak, hogy meglegyen mindenük, és ha megvannak a „fontos” dolgok, akkor majd magukra is szánnak időt és pénzt. Rengeteget dolgoztak, sokszor hétvégeken is, és alig találkoztak, csak hogy céljaikat elérjék. Végül a férje meghalt, és rá kellett jönnie, hogy az embernek a boldogságát nem a jövőben kell keresni folyamatosan, hanem a jelenben, amíg társa mellette van. Egy gyermekét elvesztő édesanya elmesélte, hogy amióta azt a fájdalmat kellett átélnie, amit egy gyermek elvesztése jelent, semmi apró, korábban lényegesnek tűnő dolog nem idegesíti fel, sokkal higgadtan reagál az élet egyébként bosszantó vagy bántó jelenségeire.

Dr. Pilling János rámutatott arra, hogy a halállal való foglalkozás eredménye, hogy jobban tudjunk élni. A halálfélelem mindegyikünk sajátja. Hogy ki mennyire fél a haláltól, a vizsgálatok szerint igen összetett és ellentmondásos kérdés. Többnyire úgy gondoljuk, hogy a vallásos emberek kevésbé félnek a haláltól, mert hisznek a túlvilági létben. Van olyan vélemény, hogy a vallásos emberek jobban félnek, mert a halál utáni megítéléstől tartaniuk kell. Olyan gondolat is van, hogy az ateisták jobban félnek, mert a teljes megsemmisüléstől való félelem fájdalmasabb, mint a vallásos embereké. Itt jelentkezik a halál utáni továbbélés kérdése. Vannak, akik úgy vélik, hogy a munkájukban élnek tovább, ez főleg a férfiakra jellemző. Vannak, akik a gyermeikben gondolják el továbbélésüket, és vannak, akik egyszerűen az őket ismerők emlékeiben szeretnének továbbélni. *Zana Ágnes*, a Kharón folyóirat egyik szerkesztője elmondta, hogy egy nemrég lezajlott, 900 fővel végzett vizsgálat – amely vizsgálatban mindenféle korú és végzettségű férfi és nő vett részt – azt mutatta, hogy a fiataloknál és a nőknél nagyobb a halálfélelem. A fiataloknál érthető, hiszen életkorukat tekintve még a gyással se nagyon találkozottak, a nőknél pedig a félelem abból fakad, hogy elveszítik a legközelebbi hozzátartozóikat, illetve a család elveszíti őket, és mi lesz a családdal nélkülük. Ebből az olvasható ki, hogy a család mint a legfontosabb tényező szerepel a nők gondolkodásában, és ebből fakadóan a család féltése még a halál utáni időkre is vonatkozik.

Aki rendet tud hagyni maga után, el tudja rendezni a dolgait halála előtt, könnyebben hagyja itt a földi világot, amint aki tudja, hogy halálával nagy gondot hagy a családjára, a szeretteire. A rossz halált, az agóniát annak kell megszenvednie, aki küzd a halála ellen. Tehát, hogy ki milyen lelki attitűddel viszonyul saját halálának kérdéséhez, nagyon sok mindentől függ.

Végül bemutatották a pályázat nyerteseit, majd a nyertesek néhány szóval ismertették munkájuk lényegét. Érdekes volt, hogy az első 3 helyezett pályamunka szerzői mind huszoneves fiatal. Arra a kérdésre, hogy miért fontos számukra a halál mint téma, majdnem mindegyikük a hospice munkát, a munka során tapasztaltakat emelte ki a legfőbb motiváló okként.

A pályázat díjazottjai: *Varga Zsófia Katalin*, *Baksa Dániel* és *K. Szilágyi Katalin* „A halálfélelem és összefüggéseinek vizsgálata kritikus állapotú betegek ápolásával foglalkozó populációkban: intenzívterápiás osztályon, illetve hospice ellátásban dolgozó nővérek körében” címmel készített tanulmánya első helyezést kapott. A második *Gérecz Ágnes* „Halálkép a roma gyermekek képzeletében” című munkája lett. Harmadik díjban részesült *Szmereka Nelja* „A halál rítusainak maradványai Valentyin Raszputyin: Végnapok című regényében” című kor- és kórrajza. Különdíjat kapott *Singer Magdolna*: Jöttem is, meg nem, hoztam is, meg nem... című tanulmánya. Ez utóbbi címe a perinatális gyász témakörre utal.

A tanulmányokat a www.kharon.hu honlapon lehet majd elolvasni.

Puber Anikó